

Luonnehdinta

Luontotyyppiin sisältyvät avoletot (lukuun ottamatta 'taarnaluhtalettoja'), koiuletot sekä avoletto- ja räme- tai korpikasvillisuuden muodostamat puustoiset yhdistelmä- ja mosaiikkityypit (lettorämeet ja -korvet). Lettojen esiintyminen keskittyy kalkkipitoisille alueille. Jossain määrin niitä on kuitenkin myös harjujen liepeillä tai tuntureilla alueilla, jossa pohjavedet tai runsaat lumensulamisedet huuhtovat turpeesta pois humushappoja ja tuovat ravinteita. Lettojen neutraali tai vain lievästi hapan ja ravinteikas kasvualusta kykenee ylläpitämään monimuotoista ja vaateliasta, osin harvinaistakin suolajistoa.

Lettojen luonnontilaisuuden kannalta keskeisiä piirteitä ovat ojittamattomuus, vesitalouden ja turpeenmuodostuksen häiriintymättömyys, lettoisuutta ilmentävän lajiston esiintyminen ja alatyypin mukaan avoimuus tai puustorakenteen luonnontilaisuus.

Levinneisyys

Lettoja esiintyy koko maassa, mutta erityisesti maan etelä- ja keskiosissa ne ovat käyneet harvinaisiksi. Niiden esiintyminen on luonnostaan keskittynyt kalkkipitoisen maa- ja kallioperän alueille, kuten Ahvenanmaalle, Kainuun vaarajakson alueelle, Kuusamon seudulle, ns. Lapin kolmioon Tornion, Kemin ja Rovaniemen seuduille sekä Kolarin-Kittilän seudulle. Nykyesiintyminen painottuu selvästi Pohjois-Suomeen.

Nykytila ja uhkatekijät

Lettojen levinneisyysalue on supistunut, pinta-ala pienentynyt ja esiintymien luonnontila heikentynyt. Pellonraivaus hävitti valtaosan Etelä-Suomen letoista jo ennen 1950-lukua. Lettojen pinta-alan pieneeminen ja esiintymisverkoston pirstoutuminen ovat heijastuneet myös lettolajiston elinvoimaisuuteen; monet lettolajit ovat valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaistuneita.

Kuva: Ulla-Maija Liukko

Heikoin lettojen tilanne on maan etelä- ja keskiosissa. Sen sijaan Pohjois-Suomessa letot ovat säilyneet selvästi paremmin, vaikka sielläkin paikallisesti monet letot ovat tuhoutuneet ojituksen, pellonraivauksen tai tekoaltaiden rakentamisen takia. Lettojen luonnontilaa ovat heikentäneet myös muun muassa hakkuut ja pohjaveden otto. Kaivostoiminnan aiheuttamat paineet ovat viime vuosina lisääntyneet.

Etelä- ja Keski-Suomen jäljellä olevat kohteet ovat yleensä pienialaisia ja harvoin täysin luonnontilaisia. Esiintymien vesitalous muuttuu herkästi myös kaupan tehtyjen ojituksen ja muun maankäytön seurauksena. Niinpä lettojen luonnontilan arvioidaankin edelleen heikkenevän. Eteläisten, pienialaisten esiintymien lettokasvillisuutta uhkaa myös umpeenkasvu perinteisen niiton ja laidunnuksen loputtua. Keskeinen keino lettojen turvaamiseksi on suojelun tehostaminen. Letot ovat metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja niitä pyritään turvaamaan myös metsänhoitosuosituksilla.